

'dass weite Kreise dieser Bewegung eine zunehmend ablehnende Haltung gegenüber Deutschland eingenommen haben'.¹

Het was voor Seyss-Inquart en Schmidt een akelig probleem. De *Endsieg* kwam, zo meenden zij, van maand tot maand dichterbij (kijk naar het fiasco van de Engelsen op de Balkan!) – wáár was de Nederlandse groepering waarmee Hitler straks in zee kon gaan?

★

Op 1 mei '41 bracht J. N. Breunese, waarnemend commandant van de Nederlandse Arbeidsdienst (hij was nog niet officieel tot commandant benoemd), een bezoek aan de secretaris-generaal van het departement van opvoeding, wetenschap en cultuurbescherming, prof. dr. J. van Dam. Breunese en van Dam waren beide van Duitslands komende overwinning overtuigd, zij hadden beide een grondige afkeer van de NSB. 'Van Dam', zo tekende Breunese aan,

'deelde mij mede dat de Duitsers zich langzamerhand van de NSB wilden losmaken, aangezien zij wel tot de overtuiging zijn gekomen dat grote dingen met de NSB in ons land niet kunnen worden bereikt, temeer niet omdat met een man als Mussert niet valt te werken. Zowel de rijksminister' (Seyss-Inquart), 'Schmidt als Wimmer zoeken thans naar Nederlanders die in politieke zin met Duitsland willen samenwerken, waartoe van Dam ook mij uitnodigde.'²

Breunese hield die uitnodiging in beraad.

Van Dam was niet de enige Nederlander die zich in die tijd met zorg afvroeg of niet toch vroeg of laat de NSB, hoe incompetent Mussert ook door de bezetter geacht werd, aan de macht zou komen. Hoe kon dat verijdeld worden? Waren er niet anderen te vinden, 'die in politieke zin met Duitsland (wild)en samenwerken'? Van Dam kwam in contact met een vriend, H. M. Hinloopen, een expediteur uit Aerdenhout, die vóór de oorlog veel zaken met Duitsland gedaan had en die tot de kring van *De Waag* behoorde. Hinloopen had zijnerzijds met de oorspronkelijke inspirator van *De Waag*, ir. B. Wigersma, overleg gepleegd. Het drietal besloot, een onderhoud met Seyss-Inquart aan te vragen; het besefte evenwel dat het

¹ 'Meldungen aus den Niederlanden', 41 (22 april 1941), p. 2. ² J. N. Breunese: Dagboek, 1 mei 1941.